

Долінчук І., Пилипчук Ю. Логопедичні технології у подоланні порушень звуковимови у дітей дошкільного віку. *Збірник тез науково-практичної конференції «Сімейно-центровані практики: тенденції, проблеми та перспективи розвитку»*, 20 жовтня 2022 р. Умань. С. 34-37.

Долінчук І.О.,

Пилипчук Ю.О.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЛОГОПЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОДОЛАННІ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Повноцінне мовленнєве спілкування дитини неможливе без знання законів рідної мови, до яких входять фонетичні, лексичні, граматичні та інші аспекти спілкування.

Розвиток мовлення дитини неможливий без опанування звуковимовою, яка є основою оволодіння мовою, підвищує здатність до орієнтування дошкільника у складних співвідношеннях граматичних форм, забезпечує освоєння морфологічної системи мови.

У дошкільному віці формуються навички фонетичного слуху, диференціації звукових образів слів і звуків. Дитина проявляє пильну увагу до звукової сторони мовлення, починає усвідомлювати норми звуковимови, піклується про її правильність. Саме ці характеристики притаманні дітям середнього дошкільного віку. Проте, до кінця цього періоду дитина повинна повною мірою оволодіти звуковою культурою мовлення, а в 6 років повинна вимовляти шиплячі, свистячі, сонорні звуки, мати чітку вимову, правильну дикцію, володіти навичками правильного дихання та ін.[3].

Тому для формування звуковимови у дітей раннього віку найдоцільніше розпочинати саме із раннього віку, варто застосовувати ті логопедичні

технології, що сприятимуть оптимізації цього процесу, зокрема, формуванню правильності звуковимови, дикції, дихання, темпу, тембру мовлення дитини. Зокрема, ігри та вправ, які цілком відповідають віковим особливостям дітей, їх інтересам, спонукають до діяльності та ін. Адже, як відомо, ігри – це неоціненний засіб навчання та виховання дітей. Вправи також завдяки своєму цікавому змісту та завданням спонукають дітей до роздумів, вияву наполегливості, самостійності, активізують розумові процеси дошкільнят [3].

Діти дошкільного віку усвідомлюють звукову систему рідної мови. Одним із перших, хто визначив місце мови у формуванні психічної діяльності дитини, був Л. Виготський. Він дійшов висновку, що для дитини мова є засобом спілкування, тому вона оволодіває нею практично, без усвідомлення її загальних закономірностей. За словами вченого, дитина володіє певними мовленнєвими вміннями, але вона не знає, що ними володіє. «Цими операціями неусвідомлення дитина володіє спонтанно, а в певній ситуації автоматично... В результаті практичного ставлення дитини до мови, як засобу спілкування з дорослими у неї формуються «житейські» поняття про рідну мову. На їх основі дитина легко оперує фонемами рідної мови, словниковим запасом, правильною граматичною будовою мови» [2].

На основі аналізу літератури нами сформульовано, що Р. Левіна визначила п'ять етапів розвитку усвідомлення дитиною звукової системи рідної мови:

1) повна відсутність диференціації звуків, розуміння мовлення взагалі та активного мовлення самої дитини, тобто дофонематична стадія мовлення;

2) розрізнення більш далеких фонем, але відсутність диференціації близьких. На цій стадії дитина сприймає звуки інакше, ніж дорослі, вона не розрізняє правильну й неправильну вимову інших людей, не помічає власної неправильної вимови;

3) дитина чує звуки мови, впізнає і розрізняє правильну й неправильну вимову слова. Мовлення ще не точне, але вже відчутне пристосування до нового сприймання, між основними звуками виникають проміжні, які вимовляють дитина і дорослий;

4) стають усталеними нові образи сприймання звуків, проте мовна свідомість ще не витиснула попередню форму, дитина на цьому етапі не завжди впізнає неправильно вимовлені слова. Активне мовлення дитини досягає майже повної правильності;

5) завершується процес фонематичного розвитку, дитина чує і вимовляє правильно, в неї формуються тонкі й диференційовані звукові образи слів і окремих звуків. Перші три етапи дитина проходить у ранньому дитинстві, два останніх - у дошкільному віці [1].

Одним із найпоширенішим видом порушення звуковимови є дислалія. Дислалія – це порушення звуковимови в дитини, в якій є нормальний слух і збережена іннервація мовленнєвого апарату. Дослідження показують, що дислалія є одним із найпростіших дефектів мовлення. За даними Є. Рау, дефекти звуковимови спостерігаються у 25-30% дошкільників. Відсоток дітей-дислаліків із віком зменшується. Тобто, значна кількість дітей здатна подолати цю ваду самостійно. Розрізняють дві форми дислалій: функціональну і механічну (органічну).

З огляду на це, виділяють три основні форми дислалії: акустико-фонематичну, артикуляційнофонематичну, артикуляторно-фонетичну. Акустико-фонематична дислалія – зумовлена вибірковою несформованістю операцій опрацювання фонем за їх акустичними параметрами в сенсорній ланці механізму сприймання мовлення.

Артикуляторно-фонематична дислалія вона зумовлена несформованістю операцій відбору фонем за їх артикуляційними параметрами в моторній ланці продукування мовлення. Виділяють два варіанти порушень.

Артикуляторно-фонетична дислалія – це перед усім неправильно сформована артикуляційними позиціями в логопедії. Звуки спотворені, реалізуються в незвичайних аллофонах, але неправильний звук найчастіше [1].

Таким чином, використання використання сучасних логопедичних технологій сприяє подоланню порушень звуковимови у дітей.

Список використаної літератури

1. Бегас Л. Д. Логопедичні практикуми: Навчально-методичний посібник. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2016. 23 с.

2. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту: В.О. Огнев'юк; наук. ред.. Г.В. Бєленька; авт.. кол.: Г.В. Бєленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертутіна та ін.– К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 352 с.

3. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): Вид. 3-є, перер. та доп. К.: ВидавничийДім «Слово», 2015. 312 с.